

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Львівського державного
університету внутрішніх справ

кандидат юридичних наук,

професор

Роман БЛАГУТА

2024

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Дмитра ТЕСЛЮКА на тему
«Кримінально-правова охорона діяльності суддів в Україні»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Кафедра кримінального права і криминології факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ, заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Дмитра ТЕСЛЮКА на тему «Кримінально-правова охорона діяльності суддів в Україні», а також за результатами оцінки рецензентів та експертної позиції учасників фахового семінару, проведеного 10 квітня 2024 року, констатує наступне:

Тема дослідження є актуальною. Забезпечення незалежності та недоторканності суддів як носіїв судової влади є обов'язковою умовою належного функціонування судової системи будь-якої держави. В Україні кримінально-правова охорона діяльності суддів забезпечується, насамперед, наявністю в Розділі XVIII Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК України) «Кримінальні правопорушення проти правосуддя» норм, які передбачають кримінальну відповідальність за здійснення протиправного впливу на суддю у той чи інший спосіб (зокрема, ст. 376 «Втручання в діяльність судових органів», ст. 377 «Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного», ст. 378 «Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного», ст. 379 «Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя»). Крім того, частково на кримінально-правову охорону діяльності певної категорії суддів також спрямовані ст. 112 «Посягання на життя державного чи громадського діяча» та ст. 346 «Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча» КК України.

Належне застосування цих норм на практиці, а відтак – реальне забезпечення кримінально-правової охорони діяльності суддів, зумовлює необхідність комплексного дослідження відповідних складів кримінальних правопорушень; встановлення їх взаємозв'язку між собою та зі складами інших кримінальних правопорушень; виявлення проблемних питань

застосування досліджуваних кримінально-правових норм; наукового обґрунтування способів їх вирішення як шляхом формулювання рекомендацій для правозастосувачів, так і через удосконалення КК України в цій сфері.

Водночас комплексного аналізу кримінально-правової охорони діяльності суддів в Україні до цього часу здійснено не було, що зумовлює актуальність проведеного дослідження. Адже воно сприятиме системному тлумаченню кримінального закону в частині регламентації відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані з охороною діяльності суддів, що, своєю чергою, забезпечить єдність та правильність правозастосування, а також формулювання науково обґрунтованих шляхів удосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність в контексті досліджуваної проблематики.

Дисертація виконана відповідно до напрямів науково-дослідної роботи факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ «Протидія злочинам, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» на період 2018–2021 рр. (номер державної реєстрації 0118U005374); «Протидія кримінальним правопорушенням, підслідним Національній поліції: правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти» на період 2021–2024 рр. (номер державної реєстрації 0121U113930).

Мета дисертації: шляхом комплексного дослідження кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів в Україні, сформулювати науково обґрунтовані рекомендації щодо кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань та розробити пропозиції щодо удосконалення кримінального законодавства у цій сфері.

З огляду на мету в дисертації вирішено такі завдання:

- з'ясовано стан дослідження питання кримінально-правової охорони діяльності суддів у юридичній літературі;
- досліджено законодавство окремих держав Європейського Союзу на предмет встановлення у ньому відповідальності за посягання на діяльність суддів;
- проаналізовано об'єктивні ознаки складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів в Україні;
- здійснено аналіз суб'єктивних ознак складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів в Україні;
- розкрито особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних з посяганням на діяльність суддів в Україні;
- продемонстровано особливості відповідальності за правопорушення, пов'язані з посяганням на діяльність суддів в Україні.

Об'єктом дослідження є кримінально-правова охорона правосуддя в Україні.

Предметом дослідження є кримінально-правова охорона діяльності суддів в Україні.

Методологічна основа дослідження охоплює широкий спектр методів, вибір яких зумовлений поставленими завданнями. Під час підготовки дисертації застосовувалося поєднання загальнонаукових і спеціальних

юридичних методів дослідження, зокрема: *порівняльно-правовий метод* – для дослідження питань відповідальності за посягання на діяльність суддів за законодавством окремих держав Європейського Союзу з метою пошуку позитивного досвіду кримінально-правової охорони діяльності суддів та використання його у кримінальному законодавстві України (підрозділ 1.2); *системний метод* – у процесі комплексного дослідження кримінально-правової охорони діяльності суддів в Україні як системи відповідних норм, встановлення їх співвідношення як між собою, так і з іншими нормами кримінального права, а також при дослідженні санкцій аналізованих кримінально-правових норм (розділи 2, 3); *метод юридичної герменевтики* – під час тлумачення окремих положень КК України та понять теорії кримінального права (усі розділи); *догматичний* – для виявлення проблем кримінально-правової регламентації відповідальності за посягання на діяльність суддів, формулювання пропозицій щодо удосконалення КК України (усі розділи); *метод документального аналізу* – у рамках дослідження судової практики, що стосується предмета дослідження (розділ 2, 3); *методи формальної логіки, в тому числі аналіз, синтез, порівняння та узагальнення* – під час встановлення змісту об'єктивних та суб'єктивних ознак складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів у Україні; у процесі зіставлення наукових позицій щодо вирішення дискусійних питань; для формулювання висновків та пропозицій (усі розділи дисертації).

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що дисертація є першим комплексним дослідженням кримінально-правової охорони діяльності суддів в Україні, в якому містяться рекомендації щодо правильної кримінально-правової кваліфікації відповідних посягань, а також пропозиції, спрямовані на удосконалення кримінального законодавства в цій частині. Основні положення, що становлять наукову новизну дисертації та виносяться на захист, полягають в тому, що:

вперше:

- запропоновано виключити Голову та суддів Верховного Суду і вищих спеціалізованих судів України з числа державних діячів, які є потерпілими у складах кримінальних правопорушень, передбачених ст. ст. 112 та 346 КК України. Посягання на життя, недоторканість та здоров'я цих осіб запропоновано кваліфікувати за відповідними статтями про кримінальні правопорушення проти правосуддя;

- запропоновано уніфікувати позначення та визначення потерпілого у всіх складах кримінальних правопорушень, пов'язаних із охороною діяльності суддів в Україні. Таким потерпілим у диспозиціях відповідних статей вказується «суддя», а зміст цього поняття визначається у примітці першої ж відповідної статті та охоплює собою: власне суддю, присяжного та близьких родичів чи членів їх сім'ї;

- на основі позитивного зарубіжного досвіду, положень Конституції України та системного підходу запропоновано визначення диспозиції статті про загальну норму, яка передбачає основний склад кримінального правопорушення, пов'язаного із охороною суддів в Україні: вплив на суддю у будь-який інший спосіб, ніж передбачено у статтях 377-379 цього Кодексу, у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя;

- на основі аналізу ознак таких кримінально-правових понять, як погроза та насильство запропоновано формулювання складів, передбачених у ч. 1 та ч. 2 ст. 377 КК України, із використанням цих понять без зайвої деталізації, але з урахуванням певних особливостей. Так, у ч. 1 ст. 377 КК України має бути відображена підстава відповідальності за погрозу вбивством, іншим насильством, знищенням або пошкодженням майна щодо судді у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя за наявності реальних підстав побоюватись її реалізації. Відповідальність же за реалізацію цих погроз відповідно до запропонованої у дисертації моделі наставатиме за ч. 2 ст. 377 КК – насильство щодо судді; ч.3 ст. 377 – заподіяння йому тяжких тілесних ушкоджень; ст. 379 – посягання на його життя; ст. 378 – умисне знищення або пошкодження його майна. Посягання на особисту свободу судді, яке також є проявом насильства, залежно від обставин може бути кваліфіковане або за ч. 2 ст. 377 КК, або за запропонованою до включення у КК України ст. 377-1 «Захоплення судді як заручника». Сформульовано відповідні пропозиції щодо змін та доповнень КК України;

- з огляду на потребу виокремлення судді як самостійного потерпілого, посягання на блага якого у зв'язку зі здійсненням ним правосуддя потребуватиме кваліфікації вчиненого за нормами розділу про кримінальні правопорушення проти правосуддя, запропоновано доповнити КК України самостійною статтею про кримінальну відповідальність за захоплення судді як заручника;

удосконалено:

- положення про те, що видовим об'єктом складів кримінальних правопорушень, що пов'язані з охороною суддів в Україні, є правосуддя у конституційному значенні – як реалізація судом судової влади у рамках відповідних судових процедур;

- розуміння ознак суб'єкта всіх різновидів складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів в Україні;

- положення про форми, види та зміст вини щодо всіх різновидів складів кримінальних правопорушень, пов'язаних із охороною діяльності суддів в Україні;

набули подальшого розвитку:

- положення про те, що Голова та судді Конституційного Суду України не є потерпілими від кримінальних правопорушень, склади яких закріплені у ст. ст. 376, 377-379 КК України;

- положення про те, що зміст поняття «інші тяжкі наслідки» не повинен охоплювати різновиди наслідків, щодо яких у аналізованому складі можуть бути різні форми вини. Щодо кримінального правопорушення, передбаченого у ч.2 ст. 378 КК України, у роботі запропоновано у кваліфікованому складі виокремити заподіяння шкоди в особливо великих розмірах, а наслідки для життя та здоров'я потерпілого перенести в особливо кваліфікований склад;

- теоретичні рекомендації щодо кримінально-правової кваліфікації посягань на діяльність суддів. Констатовано, що під час кримінально-правової кваліфікації посягань на діяльність суддів в Україні варто враховувати характер співвідношення кримінально-правових норм, передбачених у ст. ст.

112, 346, 376, 377-379 КК України, як між собою, так і з іншими нормами. Правильне визначення типу такого співвідношення дасть можливість провести кримінально-правову оцінку вчиненого без порушень засад і принципів кримінально-правової кваліфікації;

- висновки щодо пеналізації посягань на діяльність суддів в Україні, зокрема стосовно залежності рівня та інтенсивності репресії від виду норм, у яких закріплені відповідні санкції. Законодавець надає правозастосувачу досить широкий арсенал інструментів кримінально-правового впливу на осіб, яких визнано винними у посяганні на суддів у зв'язку із здійсненням ними правосуддя.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що висновки та рекомендації, наведені у дисертації, можуть бути використані: *у правотворчій діяльності* – для удосконалення кримінального законодавства України в частині нормативної регламентації відповідальності за кримінальні правопорушення, пов'язані з охороною діяльності суддів; *у правозастосовній діяльності* – для розв'язання компетентними органами проблемних питань кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних із посяганням на діяльність суддів; *у науково-дослідній діяльності* – для подальших наукових досліджень проблематики кримінально-правової охорони діяльності суддів в Україні; *в освітньому процесі* – для підготовки підручників, навчальних посібників і методичної літератури та викладання навчальних дисциплін кримінально-правового циклу (Акт впровадження результатів дисертації в освітній процес ЛьвДУВС від 29.01.2024 року №10).

Основні положення і результати дисертації апробовані автором на таких науково-практичних заходах: VII Львівському форумі кримінальної юстиції (16-17 вересня 2021 року) та науково-практичному семінарі «Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування» (м. Львів, 01 грудня 2023 року).

Основні результати дисертації відображено у 5 наукових публікаціях, із них 3 статті опубліковано у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України категорії «Б», та 2 праці апробаційного характеру, а саме:

1. Теслюк Д.Ю. Відповідальність за правопорушення, пов'язані з посяганням на діяльність суддів в Україні. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. Випуск 62. С. 1.100-1.111.

2. Теслюк Д.Ю. Відповідальність за посягання на діяльність суддів за законодавством окремих держав Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2023. Випуск 63. С. 4.75-4.88.

3. Теслюк Д.Ю. Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень, пов'язаних з посяганням на діяльність суддів, в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 713-717.

4. Теслюк Д.Ю. Правосуддя як родовий об'єкт кримінально-правової охорони суддів. *30 років розбудови Української державності та кримінальна юстиція як її базовий компонент: чого досягнуто і що втрачене?: матеріали VII (XX) Львівського форуму кримінальної юстиції (16-17 вересня 2021 року)*. Львів: ЛьвДУВС, 2022. С.180-184.

5. Теслюк Д. Суб'єкт складів кримінальних правопорушень, пов'язаних з охороною діяльності суддів в Україні. *Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування: збірник тез наук.-практ. семінару (01 грудня 2023 р.)*. Львів: ЛьвДУВС, 2023. С. 99-104.

З огляду на викладене, фаховий семінар кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ приймає рішення надати Висновок про те, що дисертація Дмитра ТЕСЛЮКА на тему «Кримінально-правова охорона діяльності суддів в Україні», подана на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»,

1) містить елементи наукової новизни, а її результати мають теоретичне і практичне значення для вітчизняної юридичної науки;

2) відповідає Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40, Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а також положенням освітньо-наукової програми «Право» для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – за спеціальністю 081 «Право» у Львівському державному університеті внутрішніх справ;

3) відображена у п'яти публікаціях, зокрема: трьох статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях категорії «Б», перелік яких затверджено МОН України, а також у двох тезах доповідей на науково-практичних заходах;

4) виконана дисертантом самостійно, отримані теоретичні висновки і результати демонструють особисті дослідження автора;

5) рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий на засіданні фахового семінару:

**доцент кафедри кримінального права
і кримінології факультету № 1 ШФПНП
Львівського державного університету
внутрішніх справ**

**кандидат юридичних наук, доцент
18.04.2024**

Олексій АВРАМЕНКО